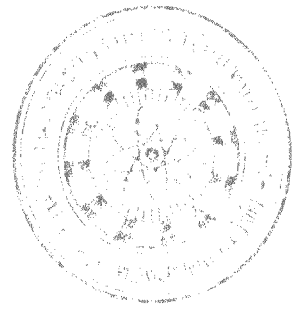

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สังคมมนุษย์เรานั้น แตกต่างกว่าสิ่งมีชีวิตทั้งหลายตรงที่เรามีสมองอันทรงคุณภาพ ความสามารถพิเศษของสมองมนุษย์นั้นสามารถทำให้เราเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างลึกซึ้ง เมื่อรู้แล้วยังสามารถจดจำ นำเอาไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์ได้อย่างมหาศาล ตัวอย่างที่ดีเลิศสำหรับความสามารถของสมองมนุษย์ก็คือภาษา ซึ่งเกิดความหมายกว้างขวางมาก นับตั้งแต่ภาษาพูด ภาษาเขียน ภาษาใบ้ อันประกอบด้วยอากัปกริยา สีหน้า ท่าทางที่สามารถจะสื่อความหมายได้และที่ลึกซึ้งไปกว่านั้นก็คือ ภาษาที่แฝงอยู่ในสิ่งต่าง ๆ ที่มนุษย์เป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้น อาทิ ความหมายที่เกิดภาพเขียน รูปปั้น สีสานของการแสดงนาฏศิลป์และที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งที่มนุษย์เราใช้กันอยู่ทุกวันนี้ก็คือ “ดนตรี”

ดนตรีเป็นสิ่งที่ทำให้จิตใจเบิกบานแจ่มใส ณ ที่ใดมีเสียงดนตรีที่นั่นเต็มไปด้วยไมตรีจิตมิตรภาพ ปราศจากความสับสนวุ่นวาย มนุษย์เรามีความเลื่อมลาคลิกล้าอยู่มากล้น สามารถประดิษฐ์เสียงต่าง ๆ อันได้แก่ เสียงสูง เสียงต่ำที่เกิดจากธรรมชาติทั้งหลายให้เป็นเสียงดนตรีโดยนำมาเรียบเรียงด้วยความประณีตบรรจงเกิดเป็นเสียงเพลงอันไพเราะ มีอิทธิพลต่ออารมณ์ของมนุษย์อย่างมาก ดนตรีบทบาทอันสำคัญต่อวงสังคมของมนุษย์โดยทั่วไป แม้แต่นักการเมือง นักการทหารก็ใช้เพลงเป็นเครื่องปลุกปลอบหรือเร้าใจให้ประชาชนเกิดความรักชาติบ้านเมืองของตน มนุษย์เรามีสัญชาตญาณในการดนตรีอยู่แล้วทุกคน แม้แต่ทารกก็ยังพอใจและชอบเสียงเพลงซึ่งจะเห็นได้ว่าเพลงห่อกลม (cradle song) นั้นมีด้วยกันทุกชาติทุกภาษา ไม่ว่าประเทศที่เจริญแล้วหรือยังไม่เจริญมนุษย์กับดนตรีเป็นของคู่กัน โลกเจริญก้าวหน้าในวิทยาการต่าง ๆ มากเพียงใด ดนตรีเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องการและจำเป็นสำหรับมนุษย์มาก

นอกจากนี้ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและเป็นสมบัติของสังคม สังคมคือกลุ่มคนที่มีอยู่ร่วมกัน มีความสัมพันธ์ติดต่อกันและกันมีการกระทำโต้ตอบกัน สังคมเป็นสถาบันที่มีการศึกษาเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ อันเป็นผลมาจากพฤติกรรมของคนในสังคมที่จะ

อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ภายในกฎเกณฑ์ที่คนกลุ่มนั้นกำหนดขึ้น หรืออยู่อย่างมีความขัดแย้งกัน (สุมาลี นิมนานภาพ, 2535, หน้า 121)

วัฒนธรรม เป็นระบบรวมเกี่ยวกับการเรียนรู้แบบแผน การประพฤติซึ่งเป็นลักษณะของสมาชิกของสังคมและไม่ใช่ผลของการสืบทอดทางชีววิทยาหรือด้านร่างกาย วัฒนธรรมเป็นผลของการประดิษฐ์ทางสังคมหรือสืบทอดรักษาไว้อย่างมั่นคงโดยผ่านการติดต่อการเรียนรู้การพิจารณาเกี่ยวกับธรรมชาติและประจักษ์ของพฤติกรรมมนุษย์ (บุญเดิม พันรอบ, 2528, หน้า 2)

นอกจากนั้น กาญจนา อินทรสุนานนท์ (2540, หน้า 105) ได้ให้ความหมายของวัฒนธรรมไว้ว่า “วัฒนธรรม” หมายถึงลักษณะที่แสดงความเจริญงอกงาม ความเป็นระเบียบ ความกลมเกลียว ก้าวหน้าของชาติและศีลธรรมอันดีงามของประชาชน วัฒนธรรมถือเป็นมรดกที่สำคัญ มนุษย์ทุกชาติทุกภาษาย่อมมีวัฒนธรรมซึ่งได้มาโดยการเรียนรู้จากการถ่ายทอดของคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง มนุษย์ที่เกิดมาอยู่ในสังคมใดก็จะเรียนรู้วัฒนธรรมของสังคมนั้น

วัฒนธรรมทางภาษา จังหวัดนครราชสีมาซึ่งคนส่วนใหญ่เป็นชาวโคราชล้วนแต่มีวัฒนธรรมเป็นของตนเอง คือมีภาษาถิ่นเป็นภาษาไทยถิ่นโคราช นับได้ว่าเป็นภาษาถิ่นที่แตกต่างจากภาษาไทยถิ่นอีสานทั่วไปคือ ภาษาไทยอีสาน ส่วนใหญ่จะคล้ายกับภาษาไทยลาว แต่ภาษาไทยถิ่นโคราชจะมีลักษณะผสมผสาน เป็นกึ่งภาษาอีสานหน่วยคำบางคำก็มีเค้าว่าได้รับอิทธิพลมาจากภาษาเขมร ที่สำคัญคือ ภาษาไทยโคราชสำเนียงเป็นเอกลักษณ์ต่างจากภาษาอีสานโดยทั่วไปอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งคนไทยภาคอีสานคงไม่ยอมรับว่าภาษาไทยถิ่นโคราชเป็นภาษาอีสาน ในขณะที่เดียวกันคนโคราชก็ไม่ยอมรับว่าภาษาที่ตนใช้เป็นภาษาอีสานเช่นเดียวกัน (สุกชัย ทอนสูงเนิน, 2546, หน้า 30-49) ถาวร สุกงกช ได้ให้ข้อสรุปเกี่ยวกับลักษณะของภาษาไทยถิ่นโคราชว่า “ภาษาไทยโคราชจะว่าเป็นอีกภาษาหนึ่งเห็นจะเป็นไม่ได้ ถ้าเรียกว่าภาษาไทยสำเนียงโคราชจะเหมาะกว่า เพราะคำที่ใช้พูดจะเป็นคำไทยเป็นส่วนใหญ่มีภาษาลาว ลาววน เขมร และมอญปะปนอยู่บ้าง แต่ดัดแปลงสำเนียงพูดเป็นสำเนียงโคราชเพื่อให้คล่องปาก (ถาวร สุกงกช, 2536, หน้า 4)

มนุษย์ที่อยู่ร่วมโลกกันมีอยู่หลายประเทศ หลายเชื้อชาติ และหลายศาสนา ความเป็นชาติของคนในประเทศต่าง ๆ ย่อมแตกต่างกันไปตามสภาพภูมิศาสตร์ สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ลักษณะเป็นอย่างหนึ่งที่แสดงให้เห็นความเป็นชาติและสามารถจำแนกคนเผ่าพันธุ์

โคเฝ้าพันธุ์หนึ่งออกจากกันให้เรารู้ได้ว่าเป็นคนชาติจีน อินเดีย ญี่ปุ่น หรือคนไทยก็ดูได้จาก ประเพณี

ประเพณีเป็นสิ่งที่คนในสังคมใดสังคมหนึ่งประพฤติปฏิบัติเหมือน ๆ กัน ตามความเชื่อ ค่านิยมเอกลักษณ์และทัศนคติ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับสภาพดินฟ้าอากาศ สภาพเศรษฐกิจและสังคม สิ่งเหล่านี้ทำให้คนที่อยู่ในสังคมเดียวกันแสดงพฤติกรรมหรือกระทำพิธีกรรมออกมาเหมือน ๆ กัน มีการถ่ายทอดสืบเนื่องการประพฤติปฏิบัติต่อ ๆ กันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากพันธุกรรมแต่เป็นสิ่งที่ได้อบรมสั่งสอน หรือเลียนแบบกันต่อ ๆ กันมา สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นพิธีกรรมและประเพณีที่คนในสังคมนั้น ๆ เชื่อว่า ถ้าได้กระทำแล้วจะทำให้เกิดผลดี เป็นสิริมงคลต่อตนเองและครอบครัว หรือสังคม ถ้าไม่ทำก็จะเกิดภัยพิบัติอย่างใหญ่หลวง (สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2536, ก)

พิธีกรรมดนตรี นาฏศิลป์ที่จัดขึ้นในสมัยศึกดาบรพณ์นอกจากเพื่อความสนุกสนานแล้วยังเพื่อร่วมเล่นตามวัตถุประสงค์ต่าง ๆ ด้วยซึ่งมักจะเกี่ยวข้องกับพิธีกรรม (เดือน คำดี, 2532, หน้า 48) พิธีกรรม หมายถึง พิธีกรรมก่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน สามัคคีกลมไสและจงรักภักดีต่อศาสนา แต่ละศาสนาจึงต้องมีพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น สวดอ้อนวอน การบูชา การตาย การแต่งงาน การบวชทดแทนบุญคุณ (กาญจนา อินทรสุนานนท์, 2540, หน้า 213)

การบวช คำว่าบวชมาจากคำว่าบรพชา แปลว่าการเว้นชั่ว คือ เว้นจากสิ่งที่ไม่ดี ไม่งามทั้งปวง ซึ่งจะรวมถึงทั้งการบรพชาและการอุปสมบทที่มีการใช้คู่กันไปในปัจจุบัน คำทั้ง 2 นี้ ใช้ต่างกัน ถ้าเป็นการบวชสามเณรจะเรียก บรพชา และบวชเป็นพระภิกษุจะเรียกอุปสมบท ในการบวชทั้ง 2 ประเภทนี้ ผู้บวชจะเรียกว่าบวชนาค (สมชัย ใจดี และคณะ, 2530, หน้า 63)

อุปสมบทครั้งสมัยพุทธกาลนั้น มิได้ทั้งชายและหญิง ชายที่บรพชาอุปสมบทแล้วเรียกว่า ภิกษุหรือสามเณร หญิงที่บรพชาอุปสมบทแล้วเรียกว่า ภิกษุณีหรือสามเณรี แต่ในปัจจุบันนี้จะบรพชาได้แต่เฉพาะชายเท่านั้น ผู้มีอายุหย่อนว่า 20 ปี ก็บรพชาเป็นสามเณร ส่วนผู้ที่มีอายุครบ 20 ปีแล้ว ก็อุปสมบทเป็นพระภิกษุ (สมปราชญ์ อัมมะพันธุ์, 2536, หน้า 44) การบวชเป็นชีวิตขั้นที่สองรองจากการเกิด ผู้ชายเมื่ออายุครบแล้วจะต้องบวช การบวชถือว่าเป็นการอบรมบ่มนิสัยให้ดีขึ้นมีศีลธรรม และเป็นการทดแทนบุญคุณของบิดามารดาผู้ให้

กำเนิด ดังนั้นการบวชจึงถือเป็นประเพณีที่จำเป็นสำหรับลูกผู้ชายทุกคน (ปรีชา พิณทอง, 2534, หน้า 14) ค่านิยมของชาวบ้านในการบวชพระแต่เดิมนั้น ชายที่บวชเรียนแล้วจะมีสถานภาพสูงกว่าผู้ที่ยังไม่บวชเรียน ผู้ที่บวชแล้วถือว่าเป็นคนสมบูรณ์เรียกว่าเป็น “บัณฑิต หรือ ทิด” ส่วนผู้ที่ยังไม่บวชเรียนเรียกว่า “คนดิบ” แต่เดิมระบบความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับศาสนาผี สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถือเป็นเรื่องสำคัญในชีวิตประจำวัน คือ ความเชื่อเรื่องขวัญ คนเรามีส่วนประกอบที่สำคัญอยู่ 2 ส่วน คือส่วนที่เป็นตน ได้แก่ ร่างกาย และส่วนที่ไม่เป็นตัวตน ได้แก่ “ขวัญ” ทั้งยังมีความเชื่อร่วมกันอีกว่า ถ้าขวัญอยู่คู่กับร่างกายเจ้าของขวัญจะมีความสุขสบาย แต่ถ้าขวัญออกจากร่างกายไปเจ้าของขวัญจะไม่เป็นปกติ อาจเจ็บไข้ได้ป่วยจนถึงตาย เมื่อใดก็ตามที่เจ้าของขวัญเจ็บป่วยมากแสดงว่าขวัญไม่อยู่กับตัว ผู้ใหญ่ในครอบครัวจึงต้องจัดพิธีเรียกขวัญ ให้กลับเข้าสู่ร่างกายเพื่อความเป็นสิริมงคลและอยู่ดีมีสุข

ประเพณีการบวชนาคใช้เวลาอย่างน้อย 3 วัน คือ วันแรกทำขวัญ วันที่สองบวช วันที่สามฉลองพระ ปัจจุบันเปลี่ยนไปบางรายทำขวัญตอนสายแล้วบวชตอนบ่ายวันเดียวกัน แต่บางรายไม่ทำขวัญก็แห่เข้าโบสถ์บวชเลยก็ได้ ตามประเพณีเก่าวันแรกทำขวัญนาคตอนกลางคืน เพราะพຸ່ງนี้คือวันบวชเป็นพระภิกษุในพุทธศาสนา นับเป็นวันสำคัญ ฉะนั้นวันนี้ต้องทำอะไรสักอย่างหนึ่ง เช่น ทำขวัญ เพื่อให้ผู้จะบวชในวันพຸ່ງนี้รำลึกนึกถึงบุญคุณบิดามารดา สิ่งที่ต้องให้ความสำคัญและควรระลึกถึงความเป็นมนุษย์แต่ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ นาคเป็นคนมีบุญมากจึงจะได้บวช ประเพณีทำขวัญนาคก็คือ พิธีที่ให้ความสำคัญแก่ผู้เป็นแม่ เพราะวันพຸ່ງนี้เมื่อนาคเข้าโบสถ์แล้วแม่จะหมดหน้าที ความสำคัญจะโอนไปอยู่ที่พ่อซึ่งเป็นผู้ชาย พิธีทำขวัญแต่ก่อนไม่ซับซ้อนเป็นพิธีง่าย ๆ ในหมู่บ้านที่มีแต่เครือญาติสนิทมิตรสหายเท่านั้น ครั้นนานวันเข้าก็ถูกปรับเปลี่ยนให้ซับซ้อนขึ้น โดยรับคติศาสนาที่รู้จักเข้ามาผสมผสาน เช่น พิธีพราหมณ์ ฉะนั้นจึงมีบายศรีเป็นชั้น ๆ สูงขึ้นไปมีแว่นเวียนเทียนเป็นเครื่องประกอบเมื่อเริ่มพิธีเวียนเทียน คนตรีก็เริ่มบรรเลงและขับร้องทำนองเพลงนางนาค แต่ปัจจุบันนิยมเรียกว่า เพลงเรื่องทำขวัญ เพราะมีการปรับปรุงลำดับเพลงให้มีหลาย ๆ เพลง บรรเลงต่อเนื่องกันไปจนกว่าจะเสร็จพิธี ตามปกติวงดนตรีไทยโดยเฉพาะวงปี่พาทย์ ไม่ว่าจะบรรเลงเพลงเรื่องหรือเพลงชุดใด ๆ ที่เกี่ยวกับพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์จะต้องบรรเลงเพลงสาธุการเป็นเพลงแรกเพราะเป็นสัญลักษณ์น้อมนมัสการพระรัตนตรัย จากนั้นจึงบรรเลงเพลงอื่น ๆ เรียงไปตามลำดับที่กำหนดมาแต่โบราณ มีแต่เพลงชุดทำขวัญนี้เท่านั้นที่ไม่เริ่มด้วยเพลงสาธุการ แต่เริ่มด้วยเพลงนางนาคเป็นเพลงแรก เพื่อให้หมายถึงการแสดง

ความอ่อนน้อมและวิงวอนร้องขอความมั่งคั่ง และความอุดมสมบูรณ์ “นาค” หรือ “เจ้าแม่” ผู้เป็นใหญ่ในแผ่นดินและแผ่นน้ำให้แก่ผู้รับทำขวัญ มนตรี ตราโมท ได้กล่าวถึงการทำขวัญ นาคไว้ว่า การทำขวัญ ซึ่งเรียกว่า “ทำขวัญนาค” เพราะว่าโดยประเพณีโบราณแล้วเรียก ผู้ที่จะอุปสมบทว่า “นาค” เพราะฉะนั้นจึงเรียกว่าทำขวัญนาค (มนตรี ตราโมท, 2538, หน้า 39) ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นผู้ประกอบพิธีทำขวัญนาคจะต้องสวมชุดขาวและทำจิตใจให้สงบตั้งใจ ให้แน่วแน่แล้วเริ่มทำพิธี พิธีนี้เป็นพิธีพราหมณ์ ฉะนั้นจึงมีบายศรีเป็นชั้น ๆ สูงขึ้นไปและมี แว่นเวียนเทียนเป็นเครื่องประกอบ เมื่อเริ่มพิธีเวียนเทียน จะมีดนตรีประกอบในพิธีบรรเลง และขับร้องเพลงหรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “การแห่ล่”

การแห่ล่ หมายถึง การขับลำนำเป็นทำนองเพลงโดยกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งที่มา ของการแห่ล่มาจากการเทศน์ นอกจากนี้ก็มีการแห่ล่ประเภทอื่น ๆ อีก ได้แก่ แห่กลอน แห่ล่ทำขวัญนาค “แห่ล่ทำขวัญนาค” คือ การแห่ล่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับความสำคัญของ บิดามารดา เพื่อให้พ่อนาครำลึกถึงพระคุณของมารดา บทแห่ล่จะเริ่มตั้งแต่การปฏิสนธิ ตั้งครรภ์ แพ้ท้อง จนกระทั่งคลอดหมอขวัญจะพรรณนาเรื่องราวเป็นขั้นตอน จากนั้นก็เชิญ ขวัญเบิกบายศรี แล้วทำพิธีเวียนเทียนมีการขับร้องและบรรเลงเพลงนางนาค การแห่ล่ทำ ขวัญในแต่ละท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไป เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นนั้นใช้ภาษาไม่เหมือนกัน และวัฒนธรรมก็ต่างกัน แต่จะคล้ายกันตรงท่วงทำนอง (จำเลื่อง มณี, 2550, หน้า 1)

การแห่ล่ขวัญนาคที่เป็นของภาคใต้ดั้งเดิมนี้มีรูปแบบมาจากกาพย์ เนื่องจากกาพย์ เป็นที่นิยมของกวีภาคใต้มาตั้งแต่โบราณกาล เห็นได้จากวรรณกรรมทั่วไปที่จารึกไว้ใน รูปของ “หนังสือบูด” ซึ่งหมายถึง หนังสือโบราณทำด้วยไม้ข่อยมีลักษณะพับไปมาและ เขียนด้วยตัวอักษรสีดำ ส่วนรูปแบบอย่างอื่น เช่น กลอน โคลง ฉันท์และร่ายนั้น เป็นการรับ อิทธิพลจากวรรณคดีแบบฉบับของภาคกลางมาใช้ในภายหลัง แม้ว่าระยะหลังกลอนจะเป็น ที่นิยมมากขึ้นแต่ก็เทียบกับกาพย์ไม่ได้ กาพย์ที่ใช้ในบทแห่ล่ทำขวัญนาค พบว่าส่วนใหญ่ จะเป็นกาพย์ยานี 11 กาพย์สุรางคนางค์ 28 หรือ “ร่าย” เท่านั้น ส่วนกาพย์ฉบัง 16 ไม่ปรากฏ เหตุที่นิยมใช้กาพย์ เพราะเนื่องจากกาพย์มีลีลาท่วงทำนองกระชับแน่นอนตายตัว เวลาแห่ ลีลาของเสียงและจังหวะจะเป็นไปอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งเหมาะกับภาษาถิ่นภาคใต้ที่นิยมตัดคำ ให้สั้นกระชับ สำหรับบทแห่ล่ที่แต่งด้วยกาพย์จะพบว่าเนื้อหาเป็นของกวีปักษ์ใต้โดยเฉพาะ ซึ่งจะผิดกับสำนวนที่แต่งโดยใช้ร่าย ซึ่งบางตอนคัดลอกหรือจดจำมาจากบทแห่ล่ทำขวัญ นาค พระนิพนธ์ในพระมหาสมณเจ้ากรมพระปรมานุชิตชิโนรส และบทพระนิพนธ์ของ

ท่านวัดถนนแพรกอยู่ด้วยเสมอ แสดงให้เห็นว่าภาคใต้ไม่นิยมและไม่สันตการแต่งแบบ
 รายเท่าใด แต่ด้วยความประทับใจในบทเพลงของกวีภาคกลาง จึงได้ร้อยกรองเป็นราย
 ตามไปด้วย เพื่อสอดแทรกเอาบางบทบาทตอนที่เป็นบทพระนิพนธ์ของท่านทั้งสองเอาไว้
 บทบาทที่เป็นรายนั้น เป็นการแสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของบทเพลงการทำขวัญนาค
 ในยุคหลัง (อรณิชา อรรถกุล, 2548, หน้า 45)

เช่นเดียวกันกับการแห่ขวัญนาคของนายสุชาติ เจริญโพธิ์ มีความเป็นเอกลักษณ์
 ลักษณะเฉพาะรูปแบบดั้งเดิมของจังหวัดนครราชสีมา ในการแห่ใช้ภาษาโคราช เป็นภาษา
 ท้องถิ่น ซึ่งหมอลำขวัญนาคโดยทั่วไปใช้ภาษากลางหรือภาษาไทย มีลักษณะท่วงทำนอง
 คล้าย ๆ เพลงโคราช ขั้นตอนการทำขวัญนาค เริ่มจากการกล่าวชุมนุมเทวดา การไหว้
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์และครูบาอาจารย์ แห่พระคุณของบิดามารดา แห่การบรรยายตำนานนาค
 หลังจากนั้นการแห่ 3 ลา คือ 1) การแห่ตั้งแต่ตั้งครุฑ 2) การเริ่มเจริญเติบโตจนถึง
 เป็นนาคและ 3) การแห่สอนสงฆ์ การชมบาศรี และสอนหลักธรรมการเจริญขวัญและ
 การเวียนเทียนเป่าขวัญ องค์ประกอบอีกประการหนึ่งที่ช่วยเพิ่มอรรถรสและความพึงพอใจ
 ต่อการทำขวัญนาคเป็นอย่างมาก คือ ดนตรีและเพลงประกอบการทำขวัญนาค ใช้วงมโหรี
 โคราชบรรเลงประกอบพิธี ซึ่งพิธีกรรมอันศักดิ์สิทธิ์จะต้องมีการบรรเลงเพลงเพื่ออัญเชิญ
 สิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าร่วมพิธี เป็นความเชื่อมาตั้งแต่โบราณและดนตรีมีอิทธิพลต่ออารมณ์ผู้ฟัง
 และผู้ทำพิธีให้เกิดจินตนาการเห็นภาพได้อย่างชัดเจน ปัจจุบันการทำขวัญนาคไม่ค่อยนิยม
 เนื่องจากปัจจัยหลายประการจะเห็นได้ว่าตามงานบวชโดยทั่วไปนิยมนิมนต์พระมาเทศน์
 การทำขวัญนาคจึงมีบทบาทสำคัญต่อผู้บวชและชุมชนคือ มีบทบาทในการเผยแพร่ธรรมะ
 แก่ประชาชน บทบาทในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับพิธีกรรมการทำขวัญนาค บทบาทเพื่อให้
 ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมที่ปรากฏอยู่ในการทำขวัญนาค บทบาทในการโน้มน้าวให้ผู้ฟัง
 เกิดศรัทธา คล้อยตามคำสอนในบททำขวัญนาคและนำไปปฏิบัติตามและบทบาท
 สร้างความพอใจหรือให้ความบันเทิงแก่ผู้ฟังในขณะที่เข้าร่วมพิธี นายสุชาติ เจริญโพธิ์
 ได้นำภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านมาผนวกกับศิลปะการแห่ขับร้องบททำขวัญนาค ผสมผสาน
 กับเทคนิค กลยุทธ์ที่หลากหลายอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง จึงทำให้บททำขวัญนาคที่
 นำเสนอออกมานั้น มีเสียงไพเราะฟังแล้วเกิดความซาบซึ้งใจ เกิดมโนภาพชัดเจน ทำให้ผู้ฟัง
 โดยเฉพาะนาคได้รับความรู้เกี่ยวกับพิธีกรรมการทำขวัญนาคและเกิดความเข้าใจเนื้อหา
 ของบททำขวัญนาคที่มีหลักธรรมสอดแทรก สามารถโน้มน้าว กล่อมเกลাজิตใจและเพิ่มพูน

สติปัญญาของผู้ที่จะบวชให้รู้จักใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล ตระหนักถึงความกตัญญูตเวที ต่อบุพการีและผู้มีพระคุณ เล็งเห็นถึงความสำคัญของพิธีและการเตรียมตัวจะอุปสมบท ส่วนผู้ฟังที่เข้าร่วมพิธีโดยเฉพาะผู้ฟังที่ฟังพอใจในเสียง ก็จะเกิดความเลื่อมใสในใจที่จะ เชื่อถือ เป็นการพัฒนาปัญญาและความคิดสามารถนำหลักธรรมพื้นฐานที่หม่อมทำขวัญได้ บรรยายอธิบาย ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดความสุขสงบในครอบครัวและ สังคม

แม้การทำขวัญนาจะมีประโยชน์ อย่างไรก็ตามในสภาพปัจจุบันความนิยมเรื่อง การทำขวัญนาได้เสื่อมถอยลง ในสภาพเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงการทำขวัญนาดูเป็น เรื่องฟุ่มเฟือยไม่จำเป็น ในส่วนของหม่อมทำขวัญการสืบสานในวิชาชีพลดลงมาก เพราะ ความต้องการหม่อมทำขวัญลดลง การถ่ายทอดสืบต่อวิชา เป็นไปในวงแคบ ด้วยคนสมัย โบราณมักหวงวิชา ทุกแขนงและทุกวงการ ผู้มีความรู้ไม่นิยมถ่ายทอดให้ผู้อื่นมากนัก นอกจากญาติพี่น้อง คนสนิทในวงแคบซึ่งมีจำนวนไม่มาก และเป็นการถ่ายทอดจากปาก สู่ปาก ขาดการบันทึกเป็นลายลักษณ์ จึงเกิดการสูญสิ้นของมรดกวัฒนธรรมประเภทนี้ เป็นไปอย่างรวดเร็วมากขึ้น ยิ่งกว่านั้นสภาพสังคมปัจจุบัน ความเจริญทางเทคโนโลยีสูง โลกแคบลง การพบปะสังสรรค์แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างชาติเป็นไปได้รวดเร็ว สังคมบ้านแปงสภาพเป็นสังคมเมืองอย่างฉับพลัน ประชาชนสามารถแสวงหาความบันเทิง ได้หลากหลายรูปแบบ ความนิยมในอรรถรสเก่า ๆ ของบททำขวัญนาเริ่มเสื่อมถอย ขาดผู้สนับสนุนกลายเป็นของล้าสมัย โบราณไร้ค่าไม่ใช่สิ่งซึ่งแสดงถึงความเจริญ การรับ วัฒนธรรมจากต่างประเทศโดยตรงหรือขาดการผสมผสานกลมกลืนให้เข้ากับ วัฒนธรรมเก่าแก่อันเป็นสิ่งล้ำค่า นั้น นับเป็นการสูญเสียที่ใหญ่หลวงของชาติ

ดังนั้นผู้วิจัยสนใจจะศึกษาทำวิจัยในเรื่อง ดนตรีพิธีกรรม กรณีศึกษา การทำขวัญนา ของนายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการทำขวัญนา บทกลอน การแห่ ดนตรีพิธีกรรม เนื่องจากเป็นคณะสุดท้ายที่ยังคงความเป็นขั้นตอนการ ประกอบพิธีกรรม การแห่ตามรูปแบบดั้งเดิมของจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งกำลังจะสูญสิ้น ไม่มีมรดกสืบทอดแก่ลูกหลานสืบไป สมดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ภูมิพลอดุลยเดชที่ว่า “การรักษาวัฒนธรรม คือ การรักษาชาติ”

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพิธีกรรมการทำขวัญนาของจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาเทคนิควิธีการแห่ของหม่อทำขวัญนาของนายสุชาติ เจริญโพธิ์ จังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาคนตรีในพิธีกรรมการทำขวัญนาของจังหวัดนครราชสีมา

ขอบเขตของการวิจัย

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา คนตรีพิธีกรรมการทำขวัญนาของ นายสุชาติ เจริญโพธิ์ จังหวัดนครราชสีมา สำหรับการเก็บข้อมูลภาคสนาม
2. ข้อมูลทางวัฒนธรรมและคติชนวิทยา เกี่ยวกับการทำขวัญนาที่จะศึกษาได้แก่ สภาพความเป็นอยู่วัฒนธรรม ประเพณี
3. สาระทางการทำขวัญนา ในการศึกษาครั้งนี้จะรวบรวมบทกลอน เทคนิควิธีการ แห่ขวัญนา คนตรีประกอบพิธีกรรม และบันทึกเป็นโน้ตไทย

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายของคำ หรือข้อความที่ใช้ในการศึกษา ผู้วิจัยจึงได้กำหนด ความหมายของคำหรือข้อความ ดังต่อไปนี้

1. บวช หมายถึง บรรพชา แปลว่าการเว้นชั่ว เว้นจากสิ่งไม่ดีไม่งามทั้งปวง ถือเพศ เป็นภิกษุสามเณร หรือนักพรต
2. นาค หมายถึง ผู้ประเสริฐคนที่ไปอยู่วัดเพื่อเตรียมจะบวช
3. พิธีกรรม หมายถึง การปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานทางวัฒนธรรมอันเกี่ยวกับ สัญลักษณ์ที่กระทำในโอกาสต่าง ๆ หรือหมายถึงพฤติกรรมทางสังคมอันละเอียดอ่อนที่ถูก กำหนดขึ้นโดยขนบธรรมเนียม กฎหมาย หรือระเบียบของสังคม ซึ่งแสดงออกถึงสัญลักษณ์ ของคุณค่านิยม หรือความเชื่อ พิธีกรรมเป็นรูปแบบหนึ่งของพิธีการ

4. ดนตรีพิธีกรรม หมายถึง ดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมเพื่อให้พิธีกรรมนั้นมีผลทางด้านจิตใจสมบูรณ์ขึ้น
5. การแห่ หมายถึง การขับลำนำเป็นทำนองเพลงโดยกล่าวถึงเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งที่มาของการแห่มาจากการเทศน์
6. หมอทำขวัญนาค หมายถึง ผู้ที่ทำพิธีและแห่ส่งสอนให้นาครำลึกพระคุณของพ่อ แม่ และคุณประโยชน์ในการบวชเรียน
7. องค์ประกอบการทำขวัญนาค หมายถึง พิธีกรรมในการทำขวัญ เครื่องประกอบพิธี หมอทำขวัญ บททำขวัญ ดนตรีและเพลงประกอบ
8. เทคนิควิธีการแห่ หมายถึง การใช้เสียงต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์ร่วม เกิดจินตนาการ เข้าใจบทกลอน และเพื่อโน้มน้าวผู้ฟังให้เกิดศรัทธาในพิธีกรรม
9. วงมโหรีโคราช หมายถึง วงดนตรีที่มีเครื่องดนตรีพื้นบ้านประเภท ดีด สี ตี เป่า ประสมกัน ประกอบด้วย ซออู้ ปี่ กลองเท็ง มีรูปแบบการบรรเลง 2 แบบ คือ แบบนั่งบรรเลงเป็นวง และการบรรเลงเป็นขบวนแห่

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบประวัติความเป็นมาของพิธีกรรมการทำขวัญนาคของจังหวัดนครราชสีมา
2. ทราบเทคนิควิธีการแห่ และเกิดความรู้ความเข้าใจในบทกลอนพิธีกรรมการทำขวัญนาคของ นายสุชาติ เหมี่ยมโพธิ์ จังหวัดนครราชสีมา
3. ทราบบทบาทของดนตรีที่ใช้ประกอบพิธีกรรมการทำขวัญนาคของ จังหวัดนครราชสีมา
4. ความรู้ที่ได้จะเป็นประโยชน์ด้านการศึกษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมพิธีกรรมพื้นบ้านเพื่อความยั่งยืน
5. ผลจากการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อผู้สนใจในการศึกษาวิชาการ และเป็นแนวทางในการศึกษาต่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป